

После 2 мировой войны во многих государствах мира был отмечен значительный рост преступности, что побудило руководителей полиции ряда европейских государств, а также США принять решение о возрождении международной полицейской организации. В 1946 году в Брюсселе прошла конференция с целью возобновить деятельность Международной комиссии уголовной полиции, в ходе которой было решено перевести ее штаб-квартиру в Париж и принять аббревиатуру Интерпол.

В послевоенное время завершилось структурное оформление организации, были окончательно определены ее цели и задачи, компетенция, принципы деятельности. Процесс достиг своего апогея в 1956 году с принятием Устава, который заменил учредительный акт 1923 года и завершился заключением соглашения с Францией о штаб-квартире организации, в которой было официально подтверждено превращение Интерпола из неправительственной международной организации в полноправную межправительственную.

В 50-е - 60-е годы, с распадом колониальной системы, Интерпол пополнился представителями от новых государств, преимущественно из Азии и Африки.

В 80-е - 90-е годы в Интерпол вступили бывшие социалистические государства: Азербайджан, Армения, Беларусь, Грузия, Казахстан, Латвия, Узбекистан.

В 1993 году - вступила Украина.

Интерпол как международная организация функционирует на основании Статута, который определяет цели и задачи, структуру, компетенцию органов, права и обязанности государств-участников.

В организационном плане Интерпол является типичной международной организацией и за своим строением напоминает специализированную структурную единицу ООН. Соответственно ст.5 Статута Интерпола высшим пленарным органом является Генеральная Ассамблея, административным органом - Исполнительный комитет, который возглавляет Президент. Постоянно действующим рабочим аппаратом организации является Генеральный секретариат во главе с Генеральным секретарем. Вместе с тем, в системе Интерпола есть орган, аналогичного которому нет в структуре других международных организаций - Национальные Центральные Бюро, которые действуют в политических национальных системах государств - участников и одновременно является структурными единицами Интерпола.

Вместе с Генеральным секретариатом и его рабочими службами все НЦБ составляют отрегулированный механизм повседневного оперативного сотрудничества полиции всех государств-членов в системе Интерпола. Именно сотрудничество через связи НЦБ - Генеральный секретариат составляют главное достижение Интерпола, авторитет его участия в международной борьбе с преступностью.

Основными направлениями деятельности Интерпола есть борьба с изготовлением, хранением, торговлей и распространением наркотических и психотропных веществ; терроризм, фальшивомонетничество, торговля женщинами, детьми.

После голосования на Генеральной ассамблее ООН 15 октября 1996 года было принято решение, в соответствии с которым Интерпол получил статус постоянного наблюдателя на Генеральной ассамблее ООН. Это официальное признание означает, что теперь голос Интерпола будет четко звучать на арене мирового сотрудничества.

Украина, не отклоняясь от всеобщего мирового процесса борьбы с транснациональной преступностью, в 1993 году вступила в Интерпол, что повлекло изменения в правовой базе: Кабинетом Министров Украины принято Постановление об утверждении Инструкции О Национальном Центральном Бюро Интерпола в Украине от 25 марта 1993 года; 15 декабря 1999 года ратифицирована Европейская Конвенция о взаимной помощи в уголовных делах 1959 года и Дополнительный Протокол к ней 1978 года; 16 января 1998 года ратифицирована Европейская конвенция о выдаче правонарушителей 1957 года. Важное значение носит Соглашение между Украиной и Великобританией об аресте и конфискации доходов и оружия, связанных с преступной деятельностью, за исключением незаконного оборота наркотиков от 18 января 1996 года.

Нормами международного права имплементированы в Уголовный кодекс Украины ответственность за противозаконную деятельность с наркотическими веществами, за незаконные действия на воздушном транспорте, за изготовление или сбыт фальшивых денег или ценных бумаг, захват заложников, наемничество, незаконную деятельность с радиоактивными веществами, посягательство на жизнь представителя иностранного государства и другие.

Таким образом, в рамках данного исследования я попыталась рассмотреть историю возникновения и формирования Интерпола, его структуру, основные направления деятельности.

Студенческие доклады имеют ограничения по времени выступления и объему рассматриваемого материала, что оставило вне поля зрения ряд аспектов деятельности Интерпола. В дальнейшем я вижу необходимость проработать первоисточники: выступления, доклады участников Генеральной ассамблеи за последние 5 лет, ознакомиться со Статутом Интерпола как основным правовым актом, на котором базируется деятельность Международной организации уголовной полиции.

Література

1. Сборник международных документов о взаимопомощи в гражданских и уголовных делах. - К.: Юринком Интер, 1996, - 317с.
2. Статут Международной организации уголовной полиции, 1956.
3. [Про координацію взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами інших держав в боротьбі зі злочинністю, яка носить міжнародний характер: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1993 року.// Урядовий кур'єр. - 1993. - 28 березня.
4. Про Національне Центральне Бюро: Постанова КМУ від 25 березня 1993 року.// Урядовий кур'єр. - 1993 - 28 березня.
5. Бельсон Я.М. Интерпол вчера, сегодня, завтра. - М.:Путь, 1989. - 287с.
6. Панов В.П. Международное уголовное право. - М.: Инфа - М, 1997. - 390с.
7. Родионов К.С. Интерпол в борьбе с международной преступностью. - М.: Международные отношения, 1990. - 221с.
8. Арсан О. Принципы международного сотрудничества // Політика і час. - 1998. - 29 травня.
9. Фоистов Д. Путь в Европу через Украину // Адвокат. - 1998. - №1.

О. Шкуратенко,
ад'юнкту Національної академії
внутрішніх справ України, м. Київ

УКРАЇНА В ООН : АСПЕКТ СПІВПРАЦІ В ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Багато десятиліть тому, після Другої Світової війни, під впливом факторів тотального порушення прав і свобод людини, Україні судилося стати однією з держав-засновниць Міжнародної Організації Об'єднаних Націй. Загальновідомо, що ця авторитетна міжнародна організація створювалася (відповідно до п. 3 ст. 1 Статуту ООН) для здійснення такого міжнародного

Міжнародне право. Порівняльне правознавство

співробітництва, яке сприяло б успішному розв'язанню питань економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру та в заохоченні і розвитку поваги до прав людини і основних свобод для всіх, незалежно від раси, статі, мови, релігії, тощо¹. Ці вкрай актуальні проблеми не втратили своєї політичної гостроти і соціальної значимості й понині.

На сьогоднішній день чи не найголовніше питання, яке поставлено людством для вирішення – необхідність міжнародного співробітництва по дотриманню прав людини і громадянина. Більше того, права народів, націй, національних меншин, біженців, а також права і свободи особи підпадають завдяки ООН під регулюючий вплив міжнародного права, в першу чергу його основних принципів.

Теза про необхідність співпраці всього міжнародного співтовариства в цілях заохочення і розвитку поваги до прав і свобод людини була однією з провідних ще в ході підготовки та розробки тексту Статуту ООН, на конференції у Сан-Франциско у квітні 1945 року, про що й наголошувалось у доповіді підготовчого комітету².

Важливе місце в розвитку взаємовідносин між державами у повоєнні роки займає визнання принципу поваги до людської гідності та її прав. Адже наслідки Світової війни переконали людство у тому, що протиправна політика держав, базована на агресії і війнах проти інших країн і народів, веде до найбільш грубих масових порушень прав людини. Саме на цьому досвіді в певній мірі ґрунтувались дві найглобальніші проблеми – збереження і підтримання міжнародного миру і безпеки та заохочення розвитку поваги до прав людини.

В Статуті ООН проблему збереження миру та розвитку співпраці з прав людини висвітлено в Преамбулі та п'яти статтях (1,13,55,64,68)³. У них досить детально визначено цілі і напрямки розвитку широкої міжнародної співпраці для заохочення і розвитку захисту прав людини, а також окреслені ті структурні елементи самої організації, які необхідні для досягнення намічених цілей.

У сфері діяльності ООН з прав і свобод людини можна виділити декілька етапів: 1) 1946-1948 рр. - визначення кола прав і свобод людини, які підлягають загальному дотриманню; 2) 1948 –1960 рр. - підготовка міжнародно-правових зобов'язань держав по здійсненню прав і свобод людини.

На початку становлення Організації Об'єднаних Націй і в період першого етапу її діяльності з дотримання прав людини та основних свобод, Україна, як одна із членів-засновниць приймала безпосередню участь в обговоренні питань, пов'язаних зі створенням і функціонуванням головних і спеціалізованих структур цієї організації.

Вся унікальність ситуації полягала у тому, що беручи найдіяльнішу участь у створенні та роботі структур системи ООН, Україна в міжнародному розумінні права лишалась однією з тих країн, яка не мала жодної змоги на втілення міжнародно-правових норм, розроблених та закріплених при її активному сприянні. Хоча вона й була членом ООН, фактично не мала власної зовнішньої політики.

Адже з утворенням СРСР 30 грудня 1922 року усі республіки, у зв'язку з тим, що вони увійшли в СРСР як союзні республіки, передали право на здійснення всіх міжнародних зносин в союзне підпорядкування і Україна 23 липня 1923 року офіційно заявила про це іноземним державам, з якими у неї були встановлені дипломатичні стосунки.

Із входженням до складу СРСР, Україна, разом з усіма іншими республіками практично втратила свою міжнародну правосуб'єктність, а саме змогу вступати у міжнародні правовідносини.

І лише в кінці Другої Світової війни, з урахуванням змін у міжнародній обстановці, в лютому 1944 року Верховна Рада СРСР ухвалила "Закон про надання союзним республікам повноважень у сфері зовнішніх зносин і про перетворення у зв'язку з цим Народного Комісаріату закордонних справ із загальносоюзного на союзно-республіканський Народний Комісаріат"⁴.

Верховна Рада Української РСР на основі згаданого закону прийняла 4 березня 1944 року Закон "Про утворення республіканського Народного Комісаріату закордонних справ УРСР", на основі якого були внесені відповідні зміни до Конституції республіки 1936 року⁵. Це частково надало Україні юридичну підставу брати участь у міжнародних відносинах. Та найширшою сферою її міжнародних повноважень було членство в ООН, з арени якої Україна мала унікальну можливість спілкування із зовнішнім світом.

У квітні 1945 року Україна запрошується до Міжнародної Організації і як первісний член цієї Організації бере безпосередню участь в обговоренні й розробці положень основного документу – Статуту⁶. Саме пропозиції делегації України щодо права на працю як одного з ключових соціально – економічних прав знайшли своє відображення в Ст. 55 Статуту ООН, де закріплено принципи сприяння ООН підвищенню рівня життя і повній зайнятості населення.

Після ратифікації Президією Верховної Ради УРСР у серпні 1945 року Статуту ООН, Україна як один із її засновників мала повне право діяти самостійно, або разом з іншими державами по досягненню загальної поваги до прав людини, згідно положень статей 1 та 55 згаданого документу⁷. Але як союзна республіка, вона здійснювала свою зовнішню політику не самостійно, а йшла в фарватері зовнішньополітичного курсу СРСР.

Цілком логічно, що той перелік прав і свобод, які підлягають загальному дотриманню, вилився у Загальну декларацію прав і свобод людини, яку було проголошено III сесією Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року⁸.

Положення конвенцій і декларацій, що приймалися в рамках ООН, базувалися на засадах закріплення та збереження післявоєнного миру і розвитку мирного співробітництва. Це були вагомими напрацювання міжнародною спільнотою тих основних положень, які мали регламентувати міжнародні відносини повоєнного світу, де Україна виступала, головним чином, як суб'єкт міжнародного права післявоєнних міжнародних відносин⁹.

Безперечно, показовим є той факт, що Україна як суб'єкт міжнародних відносин, беручи участь у роботі ООН по розробці основних положень прав і свобод людини, повністю змогла скористатися результатами і свого вкладу в міжнародно-правові стандарти лише через 45 років. Коли у липні 1990 року Верховна Рада України, відображаючи волю народу України, проголосила державний суверенітет України як верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади України в межах її території та незалежність у зовнішніх зносинах, прагнучи створити незалежне суспільство, виходячи з потреб всебічного забезпечення прав і свобод людини.

На сьогоднішній день Україна, відповідно до розділу X Декларації про державний суверенітет, виступає рівноправним учасником міжнародного спілкування, активним контробутром європейської безпеки, визнає перевагу загальнолюдських цінностей над класовими, беручи участь у загальноєвропейському та субрегіональному співробітництві, є ініціатором удосконалення існуючих, та створенню нових механізмів міжнародної співпраці у сфері прав людини¹⁰.

У Законі України "Про правонаступництво України" від 12 вересня 1991 року було зазначено, що Україна підтверджує свої зобов'язання за міжнародними договорами, укладеними Українською РСР до проголошення незалежності України та гарантує забезпечення прав людини кожному громадянину України незалежно від національної належності та інших ознак, відповідно до міжнародно-правових актів про права людини (ст. 6, 9).¹¹ Відтепер кожна людина і громадянин в Україні має можливість опиратися у захисті своїх прав і свобод на міжнародні стандарти, вироблені ООН.

Адже визнання всезагального принципу поважання прав і головних свобод людини без будь-яких винятків було зафіксовано у таких документах, як Декларація ООН про ліквідацію усіх форм расової дискримінації (1963 р.), Міжнародних

пактах про громадянські та політичні права людини, прийнятих ООН у 1966 р., Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини (1950 р.)

1991 р. Україна ратифікувала Перший факультативний протокол до Пакту про громадянські та політичні права, Конвенцію про права людини. Правам, свободам та обов'язкам людини присвячено спеціальний розділ (II) Конституції України 1996 р., який охоплює 48 статей.

З метою розвитку і конкретизації положень Конституції України було прийнято постанову Верховної Ради України "Про заходи державної політики України в галузі прав людини" (17 червня 1999 р.).

¹ Статут ООН.

² Советский союз на международных конференциях периода Великой Отечественной войны. 1941-1945. Т. 5.- М., 1980. - С. 407, 427.

³ Статут ООН.

⁴ Українська РСР на міжнародній арені: Збірник документів і матеріалів 1944-1961 рр. - К.: Держполітвидав, 1963. - С. 15-16.

⁵ Там само, с. 19-21.

⁶ Там само, с. 90-91.

⁷ Советский союз на международных конференциях периода Великой Отечественной войны. 1941-1945. - М., 1980. Т. 5.- С. 486-489.

⁸ Українська РСР на міжнародній арені: Збірник документів і матеріалів 1944-1961 рр. - К.: Держполітвидав УРСР, 1963.- С. 104.

⁹ Генеральная Ассамблея, третья сессия, резолюция 217 А (III) от 10.12.1948 г.

¹⁰ Лещенко Л.О. Україна на міжнародній арені 1945-1949 рр. – К.: Наук. думка, 1969. – С. 257.

¹¹ Декларація про державний суверенітет України: Прийнято ВР УРСР 16 липня 1990 р. – К.: Україна, 1991. – С. 7-8.

¹² Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №10. - С. 137.